

Voor Polina

meulenhoff.nl

Takis Würger
Voor Polina

ROMAN

Vertaald door
Goverdien Hauth-Grubben

MEULENHOFF

De vertaalster ontving voor deze vertaling een projectsubsidie van
het Nederlands Letterenfonds

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

ISBN 978-90-896-8379-3

ISBN 978-94-023-2728-1 (e-book)

NUR 302

Oorspronkelijke titel: *Für Polina*

Omslagontwerp: Pinta Grafische Producties

Omslagbeeld: © Jan Sluijters, Meisjesportret, ca. 1938

Vormgeving binnenwerk: Steven Boland

© 2025 by Diogenes Verlag AG, Zurich. All rights reserved

© 2026 Nederlandse vertaling Goverdien Hauth-Grubben en
Meulenhoff Boekeryj bv, Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand,
of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij
elektronisch, mechanisch of op enige andere manier, zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst-
en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet
toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and data mining, AI
training and similar technologies.

Voor Günce

Het geheim van pianospelen
ligt deels besloten in de mate
waarin je in staat bent
van het instrument weg te blijven.

Glenn Gould

I

I

In de zomervakantie voor haar eindexamenjaar reisde Fritzi Prager met behulp van een aantal regionale treinen, een vrouwelijke vrachtwagenchauffeur en een verliefd stelletje dat haar meenam over de Brennerpas, naar de Toscaanse stad Lucca. In een goedkoop pension aan het Piazza San Michele huurde ze een kamer, die naar gebakken uien rook. Overdag lag ze in de schaduw van de oude stadsmuur en las ze de heerlijk geurende boeken die ze had meegebracht. 's Avonds at ze focaccia met rozemarijn en scherpe olijfolie en liep ze door de steegjes tot haar kleine tenen in haar sandalen waren opengeschaafd. Fritzi genoot van het alleen-zijn; ze keek naar de mensen en droomde over de vele levens die ze zou kunnen leiden als ze eindelijk die ellendige school had afgemaakt. Ooit wilde zij ook met een gezin aan een tafeltje met een rood-wit geruit tafelkleed zitten en naar de straatmuzikanten luisteren.

Op een avond leerde ze een oudere man uit Hamburg kennen. Hij sprak haar aan, trakteerde haar op twee negroni's, vertelde dat hij in zijn bedrijf feitelijk de baas was en legde als om dat te bewijzen een dichtbedrukt visitekaartje naast haar glas, wat Fritzi zo onbeholpen vond

dat het haar ontroerde. Ze dronk en luisterde. Hij zei dat hij voor zijn werk in Toscane was, handel in natuursteen, zei hij, en dat hij hetzelfde horloge droeg als de eerste beklimmer van de Mount Everest. Hij had het over politiek, Carrara, parmaham, over opgeslagen mineralen in cipolijn en de daaruit resulterende golvende structuren, over zijn sukkelige meerdere, over voetbal, zweeg toen opeens en vroeg of zij, Fritzi Prager, al eens had gehoord dat haar gezicht leek op dat van het melkmeisje op het gelijknamige schilderij van Johannes Vermeer.

Fritzi vond dat hij te veel praatte. Maar zijn zongebruinde handen bevielen haar, net als het feit dat ze met een onbekende man sprak op een Toscaanse zomeravond die zo warm en verzadigd was dat je hem bijna in plakjes kon snijden – hoewel ze liever had gehad dat de man een Italiaan was en wat minder voorspelbaar. In een Italiaans eethuisje bestelde hij voor haar de gevulde courgettebloemen die ze al de hele vakantie wilde proberen en hij zei dat Fritzi natuurlijk uitgenodigd was. De courgettebloemen smaakten zoutig. Toen Fritzi erin beet liep het vet over haar kin, en de man kon haar vervolgens toch niet uitnodigen, want hij had geen contant geld bij zich, alleen goudkleurige pasjes van plastic. In plaats daarvan trakteerde hij Fritzi in de volgende gelegenheid, waar ze wel een kaartlezer hadden, op drie glaasjes hazelnootlikeur uit Piëmont. Toen hij zei dat er in de bar van zijn hotel een buffet was dat uit één enkel blok groen silicaatmarmer was gesneden en dat ze dat absoluut gezien moest hebben, had ze medelijden met hem. Ze ging mee. Ze vond het interessant om de nacht door te brengen met een man die grijs haar had. Ze wist niet dat het middel dat ze een week eerder had ingenomen na het eten van een bedorven

tiramisu de werking van de pil tenietdeed. De bijsluiter was in het Italiaans en de vrouw in de apotheek rooms-katholiek.

Een paar weken later, in de stoffige augustushitte, stapte Fritzi Prager op het centraal station van Lucca in een trein naar het noorden. Een half uur later gaf ze over in het metalen afvalbakje naast haar zitplaats. Ze vermoedde dat het geen reisziekte was.

Thuis in Linden, een stadsdeel van Hannover, onderzocht de gynaecoloog Fritzi kort na haar terugkeer. Hij had haar de pil voorgeschreven die vervolgens niet had gewerkt, en hij nam de kwestie persoonlijk op. Hij wist dat Fritzi, ondanks haar slaande vader en haar nog meer slaande moeder, een van de beste leerlingen van haar jaar was. Fritzi wilde in München rechten studeren. Rechten, vanwege de heldere taal in het wetboek dat ze in een boekwinkel in de buurt van de Leibniz-universiteit had ingekeken, dat ze niet had begrepen, maar onmiddellijk in haar hart had gesloten. München, vanwege het feit dat het weliswaar niet Italië was, maar op goede dagen wel bijna, zoals Fritzi had gehoord.

De arts bood aan om alle opties met haar te bespreken. Hij gebruikte het woord 'ongelukje'. Fritzi legde één hand op haar navel en één op de in blauw plastic gehulde hand van de arts en zei zacht: 'Dokter, als ik u was, zou ik nu heel voorzichtig zijn.'

De volgende april, toen het vruchtwater het vloerkleed in haar kamer verpestte en de weeën in haar onderbuik woelden, hing Fritzi de speciaal hiervoor ingepakte rugzak om en ging te voet naar het Friederikenstift-ziekenhuis. De bevalling duurde anderhalve dag. De omstandigheid dat

Fritzi smal gebouwd en waarschijnlijk nog in de groei was, baarde op een gegeven moment zelfs de oude vroedvrouw zorgen, die bovendien moe werd en ook nog hongerig. Ze zei dat als Fritzi de baby niet snel op de wereld zou persen, ze de tang moesten halen of een keizersnede voorbereiden. Fritzi wilde geen keizersnede. Ze wilde zo snel mogelijk het ziekenhuis verlaten zodat ze haar schriftelijke eindexamen kon afleggen. Ze probeerde aan iets moois te denken om niet flauw te vallen van de pijn, wat een keizersnede vermoedelijk nog dichterbij gebracht zou hebben. Ze dacht aan de geur van herfstbladeren, aan warme pannenkoeken waar aardbeienjam uit druppelt. Ze dacht aan het gevoel dat ze in haar longen voelde toen ze voor het eerst de Alpen was overgestoken en had geloofd dat het vanaf nu tot aan de zee alleen nog maar omlaag zou gaan. En ze dacht aan de verduveld sterke espresso in Italiaanse wegrestaurants, die ze met twee lepels suiker verroerde en als zwarte siroop dronk. Toen het bloedverlies kritiek werd en ze merkte dat al die goede gedachten niet hielpen om een kind op de wereld te zetten en omdat de vroedvrouw voortdurend tegen haar snauwde dat ze verdomme nog aan toe moest persen, begon Fritzi Prager te zingen met een stem die door het gevecht van de afgelopen anderhalve dag een beetje hees was. *Al die willen te kaap'ren varen*. Een kinderlied van de Noordzee. Iets beters schoot haar van louter pijn niet te binnen.

Hannes Prager kwam bij de negende herhaling van het refrein. Hij was een dikke zuigeling, die eruitzag als een oud mannetje met blond haar of, afhankelijk van de invalshoek, als een oude rode aardappel. Heel stil gleed hij in de handen van de vroedvrouw. Ze hield hem voor het raam en sloeg hem twee keer hard op zijn billen, voordat

Fritzi zich kreunend van de pijn oprichtte en zo teder als het maar kon de jongen van haar afpakte.

Een golf van liefde rolde door Fritzi, mooi en aangrijpend, en ze begreep dat deze stille dwerg, die zich op haar borst oprotte tot een kleine bol, het prachtigste ongelukje was dat haar had kunnen overkomen.

Later, toen Fritzi met haar ziekenhuisbed en de kleine Hannes op haar borst naar een slaapzaal werd gereden, lag daar al een vrouw, niet veel ouder dan zij, lijkleek en met een heel klein meisje in haar armen.

‘Hallo,’ zei de vrouw.

‘Hallo.’

‘Mijn God, wat is dat mooi, niet?’

De jonge vrouw heette Güneş, ze kwam van het andere einde van de stad, praatte aan één stuk door, lachte een paar keer hard, sprak zacht in het Turks met haar dochtertje en stond na een half uur op alsof ze niet net een kind had gebaard, en kwam naar Fritzi’s bed. Ze gaf haar een bladerdeegkussentje, dat met feta was gevuld en in het midden een beetje ingedeukt. Güneş zei dat dit bladerdeegkussentje voor moedermelk zorgde, waardoor de baby morgen al een half hoofd gegroeid zou zijn. Ze lette op tot Fritzi het hele bladerdeegkussentje had gegeten en keek haar toen stralend aan. Beide vrouwen kregen deze dag geen bezoek en de volgende dag ook niet. Toen er midden in de nacht een aprilhagel tegen de ramen kletterde en Fritzi wakker lag en bezorgd over de toekomst en overweldigd door het heden naar haar slapende zoon keek, zei Güneş zonder in haar richting te kijken: ‘Ik kan helemaal niet geloven dat zo’n engel voor de helft van zo’n hufter afkomstig is.’

Fritzi zweeg en dacht voor het eerst in lange tijd aan de marmerhandelaar.

Güneş zei dat ze haar dochter Polina zou noemen, dat het een naam was uit haar favoriete Dostojevski en precies goed genoeg voor het geluk op haar arm. En ze zei dat ze zwoer op haar bloed dat de vader dit kind nooit zou vasthouden.

Even later ontgrendelde ze de hendel van het ziekenhuisbed en duwde het tot vlak bij dat van Fritzi, zodat de twee jonge moeders erbij lagen als in een huwelijksbed, wat een verpleegster die de zaal kwam binnen rennen wilde verhinderen, maar Güneş slechts beantwoordde met: ‘Zet ons dan maar op straat.’ Vervolgens legden ze hun kinderen naast elkaar en keken ze naar het nieuwe leven. Een donzige donkere en een rimpelige rode zuigeling, hun oogjes meestal dicht. Af en toe bewogen ze een beetje en dreigden in de spleet tussen de matrassen te rollen. Verder deden ze niets, maar voor Fritzi en Güneş was het genoeg dat ze ademhaalden. Na een tijdje voelden de kinderen elkaar en vlijden ze zich tegen elkaar aan alsof ze de warmte van de ander in zich wilden opnemen.

‘Het lijken wel twee mollenbaby’s,’ zei Güneş.

Fritzi knikte.

‘Ik denk dat we tot het einde van ons leven vriendinnen zullen zijn,’ zei Güneş. En ze zou gelijk krijgen, al had ze het vast anders bedoeld dan het uiteindelijk zou komen.

Toen Hannes Prager drie weken oud was, deed zijn moeder Fritzi Prager eindexamen, met een speciale vergunning in een afzonderlijk klaslokaal, zodat ze tussendoor haar zoon de borst kon geven. Hij bleef vijf uur lang in zijn

kinderwagen liggen, hilde niet, jengelde niet, luisterde alleen naar het gekras van de vulpen en de geruststellende ademhaling van zijn moeder.

Fritzi Prager besloot voorlopig niet naar München te verhuizen om daar te studeren, hoewel ze was toegelaten en twee beurzen in het vooruitzicht had die haar dat mogelijk zouden hebben gemaakt. Ze overwoog haar weinige bezittingen en haar zoon in te pakken en meteen terug te gaan naar het land waar hij in zekere zin vandaan kwam. Maar toen ze 's nachts voor het schimmelige raam van haar kinderkamer stond en de rest van Linden sliep, toen ze de dwerg heen en weer schommelde, die alleen wilde slapen als zij zong en die, zodra ze even pauzeerde, met verwijtende ogen naar haar opkeek, toen besloot ze om eerst maar eens alles te vergeten, behalve hem. Een buurvrouw zei dat Fritzi toch ook in Hannover rechten zou kunnen studeren, wat volgens haar ook niet zo gewichtigdoenerig was als München, en dat de Leibniz-universiteit vanuit Linden te voet te bereiken was en over een crèche beschikte voor gevallen zoals Fritzi. Maar die buurvrouw had geen juridisch staatsexamen afgelegd, noch had ze op haar achttiende geprobeerd in haar eentje een jongen op te voeden, noch was ze ooit in München geweest, en ze was ook niet de moeder van Hannes Prager.

Het kind hilde nooit. Het was zo stil dat Fritzi zich

soms afvroeg of Onze-Lieve-Heer bij zijn schepping niet iets had vergeten. Een kinderarts, die de jongen onderzocht terwijl Fritzi er handenwringend naast zat, knee op een gegeven moment geïrriteerd in een van zijn molige voetjes, waarop het kind toch maar een zacht klagend geluid liet horen, dat in de verte deed denken aan de roep van een kleine eendvogel.

Fritzi's ouders stoorden zich aan haar nachtelijke gezang en ook aan de vragen van de burens die wilden weten wie eigenlijk de vader was. En vooral stoorde het hun dat Fritzi die vraag een keer beantwoordde met: een tiramisu uit Bologna. De vragen hadden veel te maken met het feit dat de inwoners van Linden Fritzi vanwege haar snelle verstand weliswaar verdacht vonden, maar ze vanwege haar sprookjesachtige schoonheid ook werd bewonderd – vooral in de zomer, wanneer ze kort afgeknipte spijkerbroeken en te wijde overhemden droeg. Ze wilden weten wie die kleine brutale Fritzi Prager met haar korte kapsel zwanger had mogen maken.

Haar moeder zei dat de bengel een keer een flink pak slaag nodig had, dan zou hij ook beter slapen. Fritzi zei dat als iemand het zou wagen om de kleine Hannes ook maar aan te raken... Ze maakte haar zin niet af. Fritzi's moeder nam een trek van haar sigaret en blies de rook in de richting van het kind. Ze zei dat als Fritzi nu de volwassene wilde uithangen, ze voor het einde van de zomer met haar zoon maar een ander onderkomen moest zoeken. Het was augustus.

Fritzi zou moeten werken en was tegelijkertijd niet van plan haar drie maanden oude jongen ook maar één seconde uit het oog te verliezen. Met de hulp van Güneş vond ze een baantje als poetsvrouw in een supermarkt, een Netto-

filiaal aan de noordelijke rand van de stad, in de buurt van het vliegveld. Overdag kon ze lezen en 's nachts, wanneer ze samen met Güneş veegde en poetste, de baby in haar oude schoolrugzak op haar rug dragen, waar hij kirrend naar haar gezang luisterde. Güneş werkte in hetzelfde Netto-filiaal, ze wilde alsnog eindexamen doen aan een avondschool en droomde ervan een man te vinden die haar niet met de rug van zijn hand zou slaan (zoals Polina's vader) en die ook niet zo saai was 'als een pantoffel'. Güneş voedde deze droom met een immense energie, sprak met veel kandidaten af en verliet ze meestal al voordat het serieus werd. Als ze vervolgens op het werk verscheen zei ze 'pantoffel', en de zoektocht begon van voren af aan. Maar Güneş was een gelukkig mens, en ondanks haar hoge eisen bleef ze de hoop koesteren dat er op een dag iemand in haar leven zou verschijnen die bij benadering voldeed.

Soms legden de vrouwen hun kinderen in een wasmand, die ze aan de binnenkant hadden bekleed met witte deurmaten uit de huishoudafdeling van Netto en die aan flokati-kleden deden denken.

De supermarkt bevond zich in de aanvliegroute van het vliegveld; overdag donderden de machines eroverheen, wat de huur in deze buurt betaalbaar maakte en Fritzi en haar zoon in staat stelde om in een meergezinswoning een klein eenkamerappartement met een kitchenette te betrekken.

Fritzi had haar boeken, een matras, een beste vriendin, twee spijkerbroeken en enkele overhemden, een lepel en een paar kartonnen dozen, die ze uit de supermarkt meenam en als babybedje, kleerkast en eettafel gebruikte. Het meeste geld gaf ze uit aan luiers. Moeder en zoon ontbrak het aan niets.

De kinderarts dacht daar anders over. Fritzi vroeg een andere arts om raad, omdat ze het gevoel had dat ze werd behandeld als een tweede zuigeling, maar de tweede arts en ook de derde zeiden ongeveer hetzelfde als de eerste. Volgens hen was Hannes te rustig voor een kind van zes maanden, hij maakte de indruk alsof hij nog in het vruchtwaterbad lag te dromen. De moeder moest prikkels vinden om het kind uit deze lethargie te wekken. Fritzi masseerde de dikke bovenbeentjes van haar zoon, ze nam hem mee naar het park, waar hij de bloemen negeerde waaraan hij moest ruiken. In plaats daarvan rolde hij zich in haar arm op als een geschrokken pissebed toen er een vliegtuig laag overkwam om te landen. Fritzi leende uit het Netto-filiaal een wastobbe en vulde deze tot de rand met drillpudding die naar kunstmatig lievevrouwebedstro rook, en toen de gelatinepudding stijf werd, zette ze haar zoon daarin. Het kind zakte er tot zijn kinderborst in weg, kneep met zijn handjes een beetje van de groene kleverige massa fijn en keek Fritzi met zijn donkergrijze ogen vragend aan.

Hannes Prager schreeuwde voor het eerst toen de jongeman uit het appartement naast dat van hen, die in een nabijgelegen kuikenfarm werkte, na het genot van een fles Mariacron-brandewijn besloot dat hij de avond wilde laten eindigen met de sprookjesachtige vrouw die altijd zo vriendelijk groette en hem verder zo arrogant negeerde. Hij klopte op Fritzi's deur. Voor haar van melk gezwollen borsten droeg ze de jongen, die in zijn volwassen stilte op de buurman overkwam als Lucifers gebroed in eigen persoon. Fritzi zei zachtjes tegen de buurman dat hij zijn roes moest uitslapen, dat ze al een brabbelende man in haar leven had, maar ze legde daarbij even haar hand op zijn arm voordat ze de deur dichtduwde, wat hem samen met

de aanblik van haar melkborsten volledig ontoerekeningsvatbaar maakte. En toen de buurman eerst besluiteloos voor de deur stond en zich afvroeg hoe hij de warme aanraking moest duiden, en toen – een verkeerde inschatting volgend – op de spaanplaten deur bonsde, slaakte de jongen op Fritzzi's arm een kreet, één enkele hoge, vibrerende toon, helder als brandspiritus, die de buurman meteen ontnuchterde en naar zijn appartement deed terugkeren. Hannes Prager schreeuwde een driegestreepte f, zonder dat hijzelf, zijn enthousiaste moeder of de huiverende buurman het zou hebben kunnen plaatsen.

De volgende dag zegde Fritzzi de huur op.

Ze kocht een krant en las de woningadvertenties. Een daarvan luidde: *Maar één kamer, negentig vierkante meter, met onmiddellijke ingang, Kananohe. Houtgestookt. Een droom voor wie niet bang is voor geesten. In de tuin: goed uitzicht en rabarber. Achthonderd DM contant. Heinrich Hildebrand.*

Fritzzi wist niet wat Kananohe was en ze had geen verklaring voor hoe één kamer negentig vierkante meter groot en zo duur kon zijn. Achthonderd mark kon ze zich niet veroorloven, maar dingen die ze verondersteld werd niet te kunnen, hadden haar altijd al aangetrokken.

Ze draaide het telefoonnummer onder de advertentie, fietste met haar zoontje in de rugzak voorbij de draadafrastering langs de landingsbaan van het vliegveld. Het laatste gedeelte van de weg was slecht geasfalteerd, zat vol gaten en leidde door een naar zwavelgassen ruikend veen, dat met groene bordjes werd aangeduid als beschermd natuurgebied.

De villa stond vrij en voornaam in het open veld. Het gebouw had twintig kamers en was gebouwd in de ne-

gentiende eeuw toen je nog geen beschermde natuurgebieden had. De lange oprit was vroeger aan weerskanten met berken omzoomd geweest, nu stonden er alleen nog enkele vermolmden stammen. Van de ooit lichtblauwe luiken bladderde de verf. Voor de voorgevel stond een volle perenboom en daarnaast een boom met blauwzwart glanzende, van rijpheid barstende pruimen, waarvan Fritz er het liefst meteen een paar geplukt had. Ongeacht hoeveel geesten hierbuiten ook waren, deze half vervallen villa zou haar altijd als een droom voorkomen.

Op de stenen trap verscheen een man. Fritz stapte af en keek naar hem omhoog.

Heinrich Hildebrand had een volle baard en droeg een meermaals versteld tweedjasje dat de kleur van oude walnoten had. Er waren verschillende geruchten over hem die de dorpsbewoners van Kaltenweide, Engelbostel en half Langenhagen elkaar vertelden. Hij zou de rijkste man van de Nedersaksische laagvlakte zijn en soms zong hij in het Weens treurige liedjes over een vrouw die hem had verlaten en die zijn woede op de wereld voedde, een woede die hij vervolgens op onschuldige kampeerders afreageerde. Hij zou de heetste pepers kweken aan deze kant van de Atlantische Oceaan. Hij zou de auteur van een beruchte novelle zijn, die ooit een klein succes was geweest, maar nu niet meer gedrukt werd. Hildebrand zou al vele jaren vruchteloos aan een vervolg werken, wat aanzienlijk bijdroeg aan zijn algemene mensenhaat.

De geruchten klopten allemaal niet, maar ze waren ook niet helemaal onwaar. Behalve het vermoeden dat hij rijk was – dat was onzin.

Heinrich Hildebrand keek met halfgesloten ogen naar

Fritzi Prager, hij rook naar aftershave – sandelhout, sinaasappel, rozemarijn, leer – en in zijn hand hield hij een langwerpige boterham met kaas. Hij stak het brood omhoog ter begroeting.

Hildebrand woonde hier al een hele tijd en betaalde, wat hij heel vanzelfsprekend vond, geen huur aan de eigenaar van de villa, de Nedersaksische Dienst voor Veld- en Veenbeheer. Intussen had hij het gevoel dat dit huis van hem was, net als het omliggende, vijfenveertig hectare grote, beschermde natuurgebied genaamd Kananohe. Als jonge man had Hildebrand aan het conservatorium van Wenen piano gestudeerd, maar dat wist nauwelijks nog iemand, zelfs de geruchtenverspreiders niet, wat ook kwam doordat zijn carrière als pianist geen echte carrière was geweest. Destijds in Wenen, in een bijzonder warme zomernacht vlak voor zijn afsluitende concert aan het conservatorium, was Hildebrand op het idee gekomen om over de schutting van het nieuwe en spectaculaire zwembad in het district Hietzing te klimmen en al zwemmend een beetje af te koelen. Hij sprong van de hoge badmeesterstoel, probeerde een salto, bedacht zich midden in zijn vlucht, verloor zijn evenwicht, wist een paar seconden lang niet goed waar boven en onder was, sloeg met zijn hoofd zijdelings op het zwarte wateroppervlak en scheurde het trommelvlies van zijn linkeroor. Het zou nooit meer genezen. Hildebrand verliet Wenen met links geen gehoor en uiteindelijk zonder einddiploma, werkte als dagbladredacteur, als lichttechnicus, als activist die in het Noordpoolgebied walvissen beschermde tegen hun jagers. Hij schreef een novelle waarin een dove walvisjager centraal stond en die zelfs gedrukt werd.

Hildebrand woonde nu al jarenlang in deze villa en

zorgde ervoor dat de mensen het Bissendorfer Veen met rust lieten. Af en toe verwijderde hij een omgevallen boom van een van de weinige wegen en verjoeg hij wildekampeerders, en verder luisterde hij met één oor naar de veenhoenders. Hij was al zo lang alleen dat hij vergeten was hoe eenzaam hij was, maar onlangs had hij bij zijn maandelijkse boodschappen moeten bedenken of hij zich nog wel Parmezaanse kaas kon veroorloven. En omdat echte Parmigiano Reggiano voor Heinrich Hildebrand belangrijk was, had hij besloten een onderhuurder bij zich in het veen te nemen, hoewel hij eigenlijk geen zin had in gezelschap en er vrij zeker van was dat hij op zijn leeftijd niet langer geschikt was voor een leven in een gemeenschap. Hij had zich voorgenomen om een huurcontract op te stellen met de kortst mogelijke looptijd van één jaar en zich vervolgens te misdragen, zodat de huurder weer snel zou verdwijnen.

‘Wanneer kunnen we er intrekken?’ vroeg Fritzi ter begroeting.

De man had een handdruk waarin Fritzi’s hand helemaal verdween, hij knorde iets onverstaanbaars en in zijn baard hingen kruimels. Fritzi zag motgaten in zijn colbertjasje, maar toen hij het hoofd van de kleine Hannes ontdekte, die zich oprichtte in zijn rugzak, reikte hij langs Fritzi heen en streek met één vinger over de wang van haar zoon.

‘De kamer is al weg,’ zei hij, ‘er was al iemand hier, een reclameschrijver. Hij zei dat hij hem neemt en nog renoveert.’

‘Mag ik hem toch zien?’ vroeg Fritzi.

Heinrich Hildebrand haalde zijn schouders op.

De negentig vierkante meter grote kamer lag op de eerste verdieping en was vroeger de eetzaal van de villa geweest. Het vertrek had boogramen, die sinds de negentiende eeuw waarschijnlijk niet meer waren gepoetst. Op een ladekast troonde een platenspeler, naast de schouw stond een door houtwormen aangevreten piano weg te rotten, in een hoek stond een stoffige bank. Aan de muur hing het donkere olieverfschilderij van een mollige vrouw, daarnaast een zwart-witfoto achter glas van een schoolklas, met in het midden een gorilla die daar zat alsof hij een van de leerlingen was. Aan de andere kant van de zaal hing de opgezette kop van een hert, één glazen oog ontbrak. Het licht dat door de ramen viel had op deze dag de kleur van lindehoning en liet de afgesleten vloerplanken glanzen. In het midden van het vertrek lag een verbleekt geel-blauw oosters tapijt. Fritzi zou 's nachts na haar werk op de fiets een half uur lang over de eenzame gatenpiste moeten hobbelen, maar dat stoorde haar niet. Ergens ver buiten hoorde ze de roep van een vogel die ze niet kende. Hannes, die op haar arm zat, lachte.

‘Wanneer stelt u de geesten aan me voor?’ vroeg Fritzi.

De oude man keek haar ernstig aan.

‘Zoals gezegd, de kamer is al weg.’

‘Ik kan óók renoveren,’ loog ze.

Hij nam haar van top tot teen op.

‘Hoe zit het met de vader?’ vroeg hij.

‘Die heeft hetzelfde horloge als de eerste beklimmer van de Mount Everest.’

Heinrich Hildebrand keek haar lang aan.

‘De kamer is vergeven, jongedame.’

‘Ja, ik snap het. Maar mag ik wel een paar pruimen plukken voordat ik ga?’